

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็มาและความสำคัญของปัญหา

ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศกำลังมีการขยายตัวในอัตราสูงจนคาดการณ์กันว่าประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries) หรือเรียกกันโดยย่อว่านิคส์ (NICS) นั้น เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศกลับพบว่าส่วนใหญ่ของแรงงานยังคงอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีสูงถึงร้อยละ 67 (วิชชัย ชง-กิตติกุล, 2532, หน้า 26) ดังนั้น ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมด้วยประเทศหนึ่ง ก็ยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่อาศัยเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานอยู่ เพียงแต่จะเป็นการเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือเป็นเกษตรกรรมแผนใหม่ที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสม การเกษตรกรรมแผนใหม่จะทำการค้า ซึ่งเกษตรกรต้องเป็นผู้มีความรู้ทางการคัดเลือกพันธุ์ การตลาด การจัดการ การแปรรูปผลผลิต และจะต้องเป็นผู้ที่สามารถรับเทคโนโลยีและการศึกษาสมัยใหม่ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งย่อมหมายถึงการเป็นผู้มีการศึกษาดด้วย

จากการจัดการศึกษาที่ผ่านมา สจวรี จันทรสุข (2531, หน้า 10-21) กล่าวว่าเยาวชนในชนบทที่มีการศึกษาสูงขึ้น มักมีเจตคติไม่ต้องการทำงานที่ต้องมาใช้แรงงานในทางการเกษตร รู้สึกอายที่ต้องกลับมาทำงานในไร่นา และมุ่งอพยพเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการตามเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งภาคอุตสาหกรรมและบริการก็ไม่อาจรองรับแรงงานเหล่านี้ไว้ได้หมด ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมาอีก ยิ่งหากรัฐบาลเร่งขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยที่การแก้ไขปัญหาด้านเจตคติยังไม่ดีพอ จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย นอกจากนั้น กองวิจัยทางการศึกษา (2533, หน้า 1) ยังได้กล่าวถึงกรณีที่เยาวชนมีเจตคติที่ไม่ต้องการทำงานที่ต้องใช้แรงงานนั้น ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งมีความไม่มั่นคงที่จะเรียนสูงไปเรื่อย ๆ จนเกิดปัญหาการว่างงานของผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับ และทำให้เกิดการขาดแคลนสถานที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาด้วย ซึ่งปัญหานี้กรมวิชาการได้พิจารณาเห็นว่า แนวทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ทางหนึ่งก็คือ การพัฒนานิสัยของผู้เรียนใหม่ เจตคติที่ติดต่อกับการทำงาน ไม่รังเกียจที่ต้องใช้แรงงาน มีความขยัน อดทน มีระเบียบวินัยในการทำงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้างนิสัยรักการทำงาน ให้แก่นักเรียนนั่นเอง

ฮันท์ และซัลลิแวน (Hunt & Sullivan, อ้างใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2533, หน้า 1) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลจากบุคลิกภาพของบุคคลที่ผูกพันกับสภาพแวดล้อม ซึ่งก็หมายความว่า ถ้าให้การทำงานของบุคคลเป็นสภาพแวดล้อม การทำงานก็จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสัยของบุคคล จากแนวความคิดดังกล่าว กรมวิชาการ ได้พิจารณาเห็นว่า ในบรรดากลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีอยู่ 5 กลุ่มวิชาด้วยกัน คือ ภาษา วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา พัฒนาบุคลิกภาพ การงานและอาชีพนั้น กลุ่มวิชาการงานและอาชีพน่าจะช่วยพัฒนานิสัยของนักเรียนได้เป็นอย่างดี จึงได้กำหนดจุดประสงค์ของวิชาการงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ 3 ประการ คือ (กองวิจัยทางการศึกษา, 2530, หน้า 14)

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดนิสัยรักการทำงาน
2. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความเข้าใจและอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับวิชาชั้น

จากจุดประสงค์ดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า วิชาการงานนั้น ไม่ได้มุ่งให้ผู้เรียนนำไปใช้ประกอบอาชีพโดยตรง แต่มุ่งพัฒนาผู้เรียนใหม่ให้มีค่านิยม มีบุคลิกที่พึงประสงค์ในการทำงาน หรืออาจกล่าวได้ว่า จุดประสงค์ของวิชาการงานนั้น มุ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นกองวิจัยทางการศึกษา (2533, หน้า 34) จึงได้พยายามหารูปแบบการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการทำงานให้แก่ผู้เรียน โดยมีความคิดว่า ถ้าผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ควรจะมีคุณลักษณะครบ 3 ด้าน คือ ความสามารถในการทำงาน เจตคติในการทำงาน และนิสัยในการทำงาน นั่นคือการประเมินผลหลังการเรียนต้องเน้นในสามด้านนี้

สำหรับวิธีการประเมินผลการเรียนวิชาการงานนั้น ชูศรี นตะจิต (2524, หน้า 419) ได้เสนอให้มีการใช้อัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนต่อปลายภาคเรียนในอัตราส่วน 80:20 โดยให้เหตุผลว่า เป็นวิชาที่เน้นหนักทางด้านปฏิบัติและฝึกให้เกิดนิสัยรักการทำงาน คะแนนระหว่างภาคเรียน 80 ส่วน ควรเก็บจากคะแนนภาคทฤษฎี 20 ส่วน ผลงาน 30 ส่วน และพฤติกรรมทางด้านความรู้สึก 30 ส่วน ในขณะที่การประเมินผลการเรียนในวิชาอื่น ๆ นั้นโดยมาก

จะใช้อัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนต่อปลายภาคเรียนในอัตราส่วน 70 : 30 หรือ 60 : 40 และคะแนนระหว่างภาคเรียนทางด้านความรู้สึก 10 ส่วนเท่านั้น

กรมวิชาการ (2534, หน้า 24) ได้ให้แนวทางในการประเมินผลการเรียนไว้ว่า การใช้อัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนต่อปลายภาคเรียนในอัตราส่วน 80 : 20 ควรเก็บคะแนนพฤติกรรมทางด้านความรู้สึก 15 ส่วน หรือจะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นก็ได้ตามความเหมาะสม จะเห็นได้ว่าวิชาการงานนั้น ได้ให้ความสำคัญในการประเมินทางด้านความรู้สึกมากกว่าวิชาอื่น ๆ

การวัดพฤติกรรมทางด้านความรู้สึกนั้น แคทเทล (Cattell, 1957 cited in Holt, 1969, p. 76) ได้เสนอให้มีการวัดบุคลิกภาพโดยไม่ใช้วิธีรายงานตนเอง (Self Report) โดยเขาได้สร้างชุดทดสอบ ซึ่งเป็นการวัดจากทักษะปฏิบัติ การรับรู้ หรือลักษณะทางกายภาพ เรียกว่า ชุดทดสอบวิเคราะห์เชิงปรนัย (Objective Analytic Tests) ทำการวัด 200 ลักษณะ ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่าชุดทดสอบของเขามีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมทำให้รายงานตนเอง ส่วนสงบ ลักษณะ (2526, หน้า 41-43) ได้เสนอวิธีการวัดที่มีความสะดวกในการนำไปใช้ 2 วิธีคือ การสังเกตและการให้รายงานตนเอง และได้กล่าวถึงการสังเกตไว้ว่าเป็นวิธีที่แม่นยำที่สุดกว่าวิธีอื่น เพราะการสังเกตอย่างเป็นระบบระเบียบนั้นตรงกับธรรมชาติของบุคคล ในแง่ที่มีโอกาสสูงที่พฤติกรรมจะถูกแสดงออกด้วยอิทธิพลของความรู้สึกนั้น การให้รายงานตนเองนั้นเป็นพฤติกรรมทางอ้อมของอิทธิพลจากคุณลักษณะความรู้สึก ถ้าแบบรายงานตนเองไม่เหมาะสมหรือการเก็บข้อมูลไม่เพียงพอ สิ่งที่ได้จะไม่ค่อยสัมพันธ์กับพฤติกรรมจริง ซึ่งกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527, หน้า 197) ก็ได้กล่าวถึงการวัดพฤติกรรมทางด้านความรู้สึก โดยวิธีการสังเกตว่าสามารถทำได้ โดยการสร้างสถานการณ์ที่ต้องการวัดความรู้สึกด้านนั้นขึ้นมา แล้วให้ผู้สังเกตอยู่ในสถานการณ์นั้นระยะหนึ่ง จนเขาเกิดความรู้สึกต่อสถานการณ์นั้น ผู้สังเกตจึงทำการสังเกตพฤติกรรมที่เขาแสดงออกตั้งแต่แรก เริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดสถานการณ์ จุดอ่อนของวิธีการนี้คือค่อนข้างสิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณ แต่ถ้าทำได้ วิธีการนี้จะวัดได้ตรงกับความรู้สึกของบุคคลมาก

ในการประเมินพฤติกรรมทางด้านความรู้สึกหรือเรียกอีกอย่างว่าจิตพิสัยในแต่ละรายวิชานั้น เป็นการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนตลอดภาคเรียน กรมวิชาการเห็นว่า เป็นระยะเวลาที่นานพอที่จะใช้การประเมินโดยวิธีการสังเกตได้ จึงได้กำหนดการประเมินพฤติกรรมทางด้าน

จิตนึสัยไว้ว่า ให้ผู้สอนประเมินโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตลอดภาคเรียน วิชาที่ต้องการปลูกฝังพฤติกรรมด้านใดก็ให้ประเมินในด้านนั้น ในส่วนของวิชาการงานนั้น กองวิจัยทางการศึกษา (2533, หน้า 81) ได้เสนอไว้ในโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานิสัยรักการทำงานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นว่าการวัดพฤติกรรมทางด้านเจตคติและนิสัยเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยของนักเรียนนั้น ผู้สอนต้องสังเกตการทำงาน of นักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการสังเกตหลาย ๆ ครั้งจากสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์ เครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการบันทึกการสังเกตควรเป็นแบบสำรวจรายการหรือมาตราส่วนประมาณค่า

วิชางานเกษตร เป็นรายวิชาหนึ่งของวิชาการงาน ซึ่งในการประเมินผลเพื่อที่จะสร้างเสริมนิสัยรักการทำงาน โดยเฉพาะในด้านการเกษตรนั้นยังขาดเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพสำหรับใช้วัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรมีการสร้างเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการประเมินผลทางด้านนี้สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ของการเรียนการสอนวิชางานเกษตร เพื่อความสะดวกสำหรับครูผู้สอนจะได้ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบสังเกตนิสัยรักการทำงานในวิชางานเกษตรของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยแบบสังเกต 3 ฉบับ คือ

1. แบบสังเกตความสามารถในการทำงาน
2. แบบสังเกตเจตคติในการทำงาน
3. แบบสังเกตนิสัยในการทำงาน

ประโยชน์ที่ได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ประโยชน์ที่ได้รับคือ

1. ได้แบบสังเกตนิสัยรักการทำงาน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้
 - 1.1 ใช้รวบรวมข้อมูลสำหรับประเมินพฤติกรรมทางด้านจิตนึสัยในวิชางานเกษตร
 - 1.2 ใช้รวบรวมข้อมูลประกอบการประเมินหลักสูตรวิชาการงาน

2. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตนิสัยรักการทำงานของวิชาการงานรายวิชา
อื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2535 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา
2. พฤติกรรมที่สังเกต เป็นพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ของการเรียนการสอนวิชางานเกษตรในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยขออธิบายคำศัพท์บางคำที่กล่าวถึงในการวิจัยครั้งนี้

1. นิสัยรักการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะหรือความรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มุ่งต่อการทำงานในวิชางานเกษตร ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้านคือ

1.1 ความสามารถในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่อไปนี้เป็นคือ การรับผิดชอบและลักษณะของงานที่จะทำ การวางแผนและการเตรียมงาน การทำงานตามขั้นตอน การใช้เก็บบำรุงรักษาวัสดุ/อุปกรณ์ การแก้ปัญหาในการทำงาน และการทำงานเสร็จทันเวลา

1.2 เจตคติในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่อไปนี้เป็นคือ ความตั้งใจในการทำงาน การไม่เลือกงาน การใช้เวลาทำงานให้เกิดประโยชน์ การสนุกเพลิดเพลินกับงาน และการสนใจหาความรู้ตลอดเวลา

1.3 นิสัยในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่อไปนี้เป็นคือ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด (เวลา-แรงงาน-วัสดุ/อุปกรณ์) ความรับผิดชอบ ความขยันอดทน ความละเอียดถี่ถ้วน (รวมนิสัยการบันทึก) ความสะอาดเรียบร้อย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. แบบสังเกตนิสัยรักการทำงาน หมายถึง แบบวัดคุณลักษณะหรือความรู้สึกที่มุ่งต่อการทำงานในวิชางานเกษตรของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย

2.1 แบบสังเกตความสามารถในการทำงาน

2.2 แบบสังเกตเจตคติในการทำงาน

2.3 แบบสังเกตนิสัยในการทำงาน

3. ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์เชิง
พฤติกรรมและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรจัดขึ้นในแต่ละคาบเรียนของวิชางานเกษตรระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอนวิชางานเกษตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. กลุ่มรู้จัก (Known Group) หมายถึง กลุ่มตัวอย่างผู้คุณลักษณะแต่ละด้าน อันได้แก่
ความสามารถในการทำงาน เจตคติในการทำงาน และนิสัยในการทำงาน อยู่ในระดับสูงหรือต่ำ
ซึ่งเป็นการระบุโดยอาจารย์ผู้เคยสอนวิชางานเกษตร ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเรียนวิชางานเกษตรอยู่
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved